

Των ΝΙΚΟΥ ΒΕΤΤΑ, Γενικού Διευθυντή Ιδρύματος Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών – ΙΟΒΕ και Καθηγητή Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών
 ΙΑΣΟΝΑ ΖΑΒΕΡΑΙΝΟΥ, Ερευνητικού Συνεργάτη – ΙΟΒΕ

Εξέλιξη των δημοσίων δαπανών πριν και μετά την κρίση, σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη

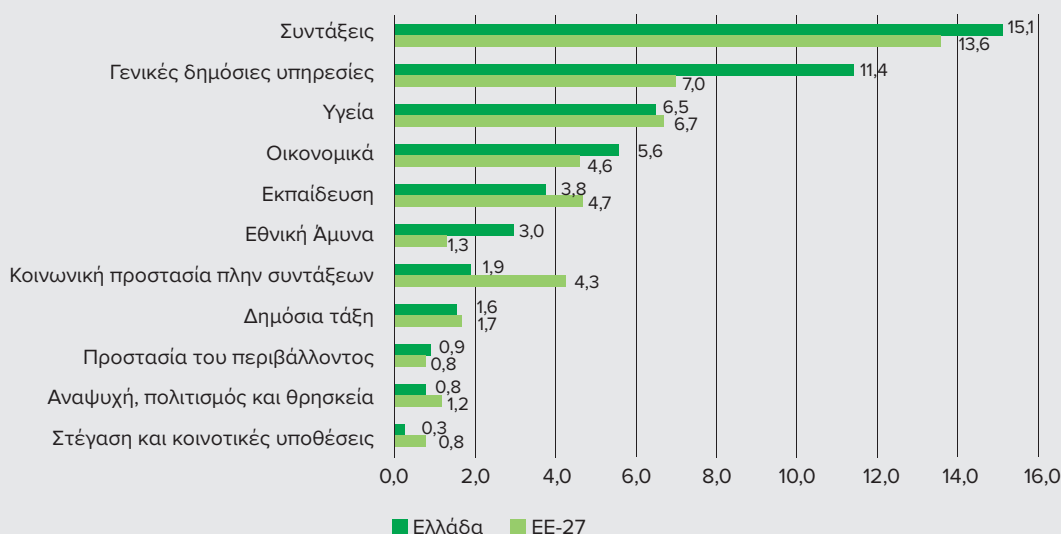
Τόσο στην Ελλάδα όσο και στις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι δημόσιες δαπάνες αποτελούν μεγάλο ποσοστό του ΑΕΠ. Η τάση αυτή βαίνει αυξανόμενη διαχρονικά, εφόσον το ποσοστό, τόσο για την Ελλάδα όσο και για την ΕΕ-27 (τις 27 χώρες-μέλη της ΕΕ από το 2020), ήταν υψηλότερο το 2021 (το έτος με τα πιο πρόσφατα δεδομένα) από ό,τι το 2008 (το έτος πριν την έναρξη της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα).

Συγκεκριμένα, οι συνολικές δημόσιες δαπάνες της γενικής κυβέρνησης αποτελούσαν το 46,7% του ΑΕΠ της ΕΕ-27 το 2008, ενώ έφτασαν το 51,1% το 2021. Τα αντίστοιχα ποσοστά για την Ελλάδα ήταν 50,8% και 57,4%. Η Ελλάδα, τόσο πριν την οικονομική κρίση όσο και μετά, διατηρεί μεγαλύτερο

δημόσιο τομέα σε σχέση με τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η εξέλιξη και η διάρθρωση των δαπανών έχει ενδιαφέρον.

Στο διάγραμμα 1 υπάρχει ανάλυση των δημοσίων δαπανών ανά κατηγορία για το έτος 2008. Οι δαπάνες κινούνται σε παρεμφερή επίπεδα σε αρκετές κατηγορίες. Διαφορές σημειώνονται σε κρίσιμους, ωστόσο, τομείς όπως η εκπαίδευση και η κοινωνική προστασία πλην των συντάξεων, με την Ελλάδα να υπολείπεται και στις δύο κατηγορίες. Αντιθέτως, η Ελλάδα δαπανούσε υψηλότερο ποσοστό του ΑΕΠ σε Συντάξεις, στην Εθνική Άμυνα (περισσότερο από το διπλάσιο), στις Γενικές Δημόσιες Υπηρεσίες και στα Οικονομικά. Οι αυξημένες δαπάνες στις συντάξεις οφείλονται στο μεγάλο μερίδιο του

Διάγραμμα 1. Δαπάνη γενικής κυβέρνησης ανά κατηγορία το 2008 (ως % του ΑΕΠ)

Πηγή: Eurostat, Επεξεργασία δεδομένων: ΙΟΒΕ

Διάγραμμα 2. Δαπάνη γενικής κυβέρνησης ανά κατηγορία το 2021 (ως % του ΑΕΠ)

Πηγή: Eurostat, Επεξεργασία δεδομένων: IOBE

διανεμητικού πυλώνα στο συνταξιοδοτικό σύστημα, σε συνδυασμό με τις δυσμενείς δημογραφικές τάσεις, στην άμυνα σχετίζονται με τη γεωπολιτική αστάθεια και κινδύνους στην περιοχή, ενώ οι γενικές δημόσιες υπηρεσίες περιλαμβάνουν αμοιβές δημοσίων υπαλλήλων και το κόστος εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους.

Στο διάγραμμα 2 γίνεται αντίστοιχη ανάλυση για το έτος 2021. Στον τομέα της κοινωνικής προστασίας πλην συντάξεων (ανεργία, οικογενειακές πολιτικές, κ.ά.) παρατηρείται αύξηση σε σχέση με το 2008, τόσο για την Ελλάδα όσο και για την ΕΕ, και τάση σύγκλισης της Ελλάδας με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, αν και η απόσταση παραμένει μεγάλη. Μικρή σύγκλιση παρατηρείται και στον τομέα εκπαίδευσης, αν και οι δαπάνες στην Ελλάδα παραμένουν αναλογικά χαμηλότερες. Στον τομέα της υγείας η απόκλιση είναι αυξημένη, παρά την αύξηση ως ποσοστό και για τους δύο.

Οι δαπάνες για εθνική άμυνα κινούνται σε παρόμοια επίπεδα με το 2008. Οι πληρωμές σε γενικές δημόσιες υπηρεσίες είναι μειωμένες, σε μεγάλο βαθμό λόγω της «ρύθμισης» του ελληνικού δημόσιου χρέους στο πλαίσιο των προγραμμάτων προσαρμογής, αλλά εξακολουθεί να υπάρχει απόκλιση με την ΕΕ. Οι δαπάνες για συντάξεις είναι αυξημένες, τόσο στην ΕΕ-27 όσο και στην Ελλάδα, σε σχέση με το 2008. Αυξημένη όμως καταγράφεται και η απόκλιση της Ελλάδας από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Αύξηση στην Ελλάδα υπάρχει επίσης στις δαπάνες για δημόσια τάξη, προστασία του περιβάλλοντος, οικονομικά (που περιλαμβάνουν ενέργεια, καύσιμα, γεωργία, δασοκομία, εργασιακές σχέσεις, κ.ά.) και αναψυχή, πολιτισμό και θρησκεία. Οι δαπάνες στα οικονομικά αυξήθηκαν και στην ΕΕ. Ο δημοσιονομικός χώρος για την Ελλάδα προδιαγράφεται περιορισμένος και πολύτιμος μεσο-μακροχρόνια, λόγω του υψηλού δημόσιου χρέους και της ανάγκης για συστηματικά

πρωτογενή πλεονάσματα. Η γενική δημοσιονομική πορεία της χώρας έχει βελτιωθεί, αφού το δημόσιο χρέος σταδιακά μειώνεται ως ποσοστό του ΑΕΠ και επιτυγχάνονται πρωτογενή πλεονάσματα. Περαιτέρω βελτίωση, ωστόσο, τόσο στην ποιότητα των δημόσιων υπηρεσιών όσο και στη δημοσιονομική πορεία, μπορεί να επέλθει από τον εξορθολογισμό ορισμένων υπηρεσιών και την ταχύτερη σύγκλιση προς τους ευρωπαϊκούς μέσους όρους, ειδικά στην κατηγορία των γενικών δημόσιων υπηρεσιών. Μια σύγκλιση με τον μέσο όρο στην ΕΕ-27 στους τομείς δαπανών για οικονομικά και γενικές δημόσιες υπηρεσίες θα μπορούσε σταδιακά να απελευθερώσει δημοσιονομικούς πόρους άνω των 6 π.μ. του ΑΕΠ ετησίως, με ευεργετικές προοπτικές για τους τομείς δημόσιας υγείας, εκπαίδευσης και κοινωνικής προστασίας πλην συντάξεων, όπου παρατηρείται διαχρονικά σχετική υστέρηση.

Η Ελλάδα, τόσο πριν την οικονομική κρίση όσο και μετά, διατηρεί μεγαλύτερο δημόσιο τομέα σε σχέση με τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης